

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 426/2012-53

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. februára 2013 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. J. K., K., zastúpeného advokátom JUDr. D. B., Advokátska kancelária JUDr. D. B. s. r. o., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. J. K. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 p o r u š e n é b o l o .

2. Zrušuje rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. JUDr. J. K. priznáva náhradu trov konania v sume 323,50 € (slovom trisťdvadsaťtri eur a päťdesiat centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu Advokátska kancelária JUDr. D. B. s. r. o., K., vedený..., č. ú...

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. mája 2012 doručená sťažnosť JUDr. J. K., K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou sa domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na podnikanie a vykonávanie inej zárobkovej činnosti podľa čl. 35 ústavy, práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a porušenia zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 a vydania tohto nálezu:

„Základné právo JUDr. J. K., nar.:..., bytom..., K. podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zo dňa 29. 02. 2012, sp. zn.: 9 Sžso/21/2011 porušené boli.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 02. 2012, sp. zn.: 9 Sžso/21/2011 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

JUDr. J. K. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 3.000,- EUR, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť JUDr. J. K. trovy právneho zastúpenia v sume vyčíslennej v písomnom vyhotovení nálezu na účet právneho zástupcu JUDr. J. K. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 426/2012-27 z 11. októbra 2012 prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Ako vyplýva z obsahu sťažnosti, sťažovateľ do 10. februára 2009 vykonával advokáciu samostatne ako fyzická osoba podľa zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“). Potom, ako založil spoločnosť K., s. r. o., ktorej je jediným konateľom, od 11. februára 2009 bol oprávnený poskytovať právne služby len v mene a na účet tejto spoločnosti. Keďže od 11. februára 2009 nevykonával advokáciu samostatne ako fyzická osoba, uhradil poistné na nemocenské poistenie, poistné na starobné poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, poistné na invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity (ďalej len „poistné a príspevky“) iba za obdobie do 10. februára 2009. Vychádzal z toho, že v dôsledku zániku jeho oprávnenia vykonávať advokáciu mu podľa § 21 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom k 10. februáru 2009 (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) povinné nemocenské a dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby [§ 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení] zaniklo k 10. februáru 2009.

Sociálna poisťovňa, pobočka K., rozhodnutím č. 700-3410073710-GC04/10 z 10. februára 2010 predpísala sťažovateľovi za obdobie júl 2009 až december 2009 poistné a príspevky v celkovej výške 538,20 € a uviedla, že dlžnú sumu má uhradiť Sociálnej poisťovni do 30 dní od doručenia rozhodnutia. Svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že poistné a príspevky riadne neuhradil, hoci tak bol povinný ako povinne nemocensky a dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba urobiť.

Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ odvolanie z 23. februára 2010, ktoré odôvodnil tým, že od 10. februára 2009 nie je samostatne zárobkovo činnou osobou v zmysle § 5 zákona o sociálnom poistení, pretože mu zaniklo oprávnenie vykonávať ako fyzickej osobe advokáciu samostatne. Poukázal na stanovisko Slovenskej advokátskej komory, z ktorého vyplýva, že advokát, ktorý je konateľom advokátskej spoločnosti s ručením obmedzeným, nie je samostatne zárobkovo činnou osobou, ale štatutárnym orgánom obchodnej spoločnosti konajúcim v jej mene a na jej účet. Napadnuté rozhodnutie navrhol zrušiť.

Sociálna poisťovňa, ústredie, rozhodnutím č. 11119/2010-BA zo 7. apríla 2010 odvolanie sťažovateľa zamietla a rozhodnutie pobočky potvrdila. Poukázala na to, že sťažovateľovi povinné nemocenské a dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení vzniklo 1. júla 2009 s ohľadom na výšku jeho príjmu z podnikania a inej samostatne zárobkovej činnosti potvrdenú výpisom z riadneho daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2008, pretože jeho príjem za predchádzajúci kalendárny rok presiahol zákonom ustanovenú sumu 98 496 Sk (hľadisko dosiahnutia stanoveného príjmu v rozhodnom období), ako aj na to, že povinné nemocenské a dôchodkové poistenie sťažovateľa ako samostatne zárobkovo činnnej osoby nezaniklo k 10. februáru 2009 (napriek sťažovateľom doručenej odhláske, na ktorú však nemožno prihliadať), pretože sťažovateľ je naďalej samostatne zárobkovo činnou osobou podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení aj potom, ako zmenil formu výkonu advokácie, keďže má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu (zákona o advokácii). Každý advokát zapísaný do zoznamu advokátov vedeného Slovenskou advokátskou komorou je na účely sociálneho poistenia samostatne zárobkovo

činnou osobou a zmena formy výkonu advokácie je vo vzťahu k postaveniu advokáta ako samostatne zárobkovo činnej osobe právne bezvýznamná. Po zmene formy výkonu advokácie advokátom zaniká jeho povinné nemocenské a dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnej osoby až k 30. júnu roku nasledujúceho po zdaňovacom období, v ktorom z podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti nedosiahol príjem vo výške podľa § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Príjem advokáta, ktorý vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, je zdaňovaný ako príjem zo závislej činnosti, avšak sťažovateľ nepreukázal, že za rok 2008 mal príjem zdaňovaný ako príjem zo závislej činnosti, naopak, z výpisu z riadneho daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby sťažovateľa za rok 2008 vyplynulo, že mal príjmy presahujúce sumu určenú v § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení zdaňované ako príjmy z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti.

Proti tomuto rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredie, podal sťažovateľ žalobu o preskúmanie jeho zákonnosti 18. mája 2010 Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“). Navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť ako nezákonné, pretože bolo vydané napriek tomu, že mu zaniklo povinné nemocenské a dôchodkové poistenie k 10. februáru 2009 z dôvodov uvedených už v konaní pred správnym orgánom, t. j. preto, že sťažovateľovi zaniklo oprávnenie na výkon advokácie, a vychádzalo teda z nesprávneho právneho posúdenia veci správnym orgánom. Zánikom povinného nemocenského a dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby zaniká aj jej povinnosť uhrádzať Sociálnej poisťovni poistné a príspevky. Krajskému súdu sťažovateľ predložil list Slovenskej advokátskej komory č. 7/2010-JUDr. De/Ma z 27. mája 2010, v ktorom bolo uvedené, že od 11. februára 2009 nie je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa zákona o sociálnom poistení. Slovenská advokátska komora v ňom ďalej uviedla, že potvrdenie je záväzné pre tretie osoby, pretože bolo vydané podľa § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii, v zmysle ktorého Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory vydáva záväzné potvrdenie o forme výkonu advokácie podľa § 12 tohto zákona a o skutočnosti, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa osobitného predpisu. Sťažovateľ poukázal na to, že z tohto stanoviska Slovenskej advokátskej komory je povinný súd v zmysle § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) vychádzať.

V samostatnom podaní predložil sťažovateľ krajskému súdu rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010, ktorým najvyšší súd v obdobnej veci podanej žalobe vyhovel vychádzajúc z toho, že pre posúdenie veci je rozhodujúca faktická možnosť držiteľa oprávnenia regulovaných činností reálne vykonávať, a nie iba existencia osobitného oprávnenia vo forme listiny (preukazu) s následkom, že ak advokát nie je oprávnený vykonávať advokáciu vo svojom mene (ale iba v mene spoločnosti), nemôže byť ani samostatne zárobkovo činnou osobou; navyše, ak by to tak bolo, nastala by situácia, že takýto advokát je povinný odvádzať príspevky a poistenie ako samostatne zárobkovo činná osoba, avšak sám zo samostatnej zárobkovej činnosti nemá príjem, pretože advokáciu vykonáva na účet spoločnosti.

Krajský súd rozsudkom č. k. 6 S 11662/2010-64 z 25. novembra 2010 žalobu sťažovateľa zamietol. Stotožnil sa s právnym posúdením veci žalovaným správnym orgánom a zopakoval, že *„zápis advokáta v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou má za následok, že advokát musí byť považovaný za SZČO na účely zákona o sociálnom poistení a teda je povinne nemocensky poistený (§ 14 ods. 1 písm. b/) a povinne dôchodkovo poistený (§ 15 ods. 1 písm. b/). ... Túto skutočnosť nemôže ovplyvniť ani právna úprava v § 12 zákona o advokácii upravujúca formu, ktorou môže advokát vykonávať advokáciu, lebo základným predpokladom pre výkon advokácie je vykonávanie tejto činnosti fyzickou osobou, ktorá má zákonom požadované oprávnenie. Na výkon advokátskej činnosti je oprávnený len advokát, ktorý je zapísaný do zoznamu advokátov, ktorý vedie SAK. Vymedzenie SZČO podľa § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení je odvodené od samotného oprávnenia vykonávať túto činnosť.“*. Neobstojí ani názor sťažovateľa, podľa ktorého je súd povinný vychádzať z potvrdenia Slovenskej advokátskej komory z 27. mája 2010, že sťažovateľ od 10. februára 2009 nie je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa zákona o sociálnom poistení, pretože rozhodovať o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch patrí Sociálnej poisťovni [§ 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o sociálnom poistení], a nie Slovenskej advokátskej komore. Ostatne, Sociálna poisťovňa, pobočka K., už rozhodnutím č. 704-3440151609-GC-09/09-376 zo 16. júna 2009, ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. júla 2009, rozhodla, že sťažovateľovi

povinné nemocenské a dôchodkové poistenie na základe odhlášky s dátumom zániku 10. februára 2009 k tomuto dňu nezaniklo.

Sťažovateľ podal proti tomuto rozsudku odvolanie 10. januára 2011, ktorým navrhol odvolaciemu súdu napadnuté rozhodnutie krajského súdu zmeniť tak, že rozhodnutia správnych orgánov sa zrušujú. Sťažovateľ zopakoval už skôr prednesené argumenty, poukázal na to, že ako fyzická osoba nemá oprávnenie na výkon advokácie a nemožno ho považovať za samostatne zárobkovo činnú osobu, pretože právne služby poskytuje v mene a na účet obchodnej spoločnosti. Povinne nemocensky a dôchodkovo poistenou osobou podľa § 14 ods. 1 písm. b) a § 15 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení môže byť iba samostatne zárobkovo činná osoba. Ak by bol správny názor krajského súdu, potom by odvádzal príspevky a poistné Sociálnej poisťovni jednak sťažovateľ a jednak spoločnosť, teda duplicitne. Viazanosť všeobecného súdu predloženým stanoviskom Slovenskej advokátskej komory vyplýva z § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii, ktorým bola právomoc rozhodovať o tejto otázke u špecifickej skupiny osôb (advokátov) zverená Slovenskej advokátskej komore. Napriek tomu, že sťažovateľ poukazoval na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010, krajský súd hoci dospel k opačnému záveru, žiadnym spôsobom sa s názorom najvyššieho súdu nevysporiadal.

Najvyšší súd rozhodol o odvolaní sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 tak, že napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil. Stotožnil sa s právnym posúdením veci krajským súdom, námietku sťažovateľa o záväznosti stanoviska Slovenskej advokátskej komory pre správny súd považoval za nedôvodnú a vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010 uviedol, že ide o rozhodnutie ojedinelé a iba to, že krajský súd sa k jeho existencii a obsahu nevyjadril, nezakladá vadu, ktorá by mala vplyv na zákonnosť jeho rozhodnutia.

Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 nadobudol právoplatnosť 16. marca 2012.

Sťažovateľ sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 odôvodnil tým, že dotknuté ustanovenia právneho poriadku, najmä § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení a príslušné ustanovenia zákona o advokácii aplikoval ústavne nekonformným spôsobom. Ústavne súladnému výkladu týchto ustanovení zodpovedá ich výklad najvyšším súdom v rozsudku sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010, s ktorým sa sťažovateľ stotožňuje. Z tohto hľadiska neobstojí najmä právny záver vyslovený správnym súdom vo veci sťažovateľa, podľa ktorého zmenou formy výkonu advokácie nezaniká postavenie advokáta ako samostatne zárobkovo činnnej osoby, tento záver nemá oporu v žiadnom ustanovení právneho poriadku. Najvyšší súd sa vo veci sťažovateľa v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysporiadal s argumentáciou obsiahnutou v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010, iba uviedol, že ide o rozhodnutie ojedinelé. Takýto postup nezodpovedá požiadavke právnej istoty; sťažovateľ sa nachádza v situácii, v ktorej nepozná dôvody, pre ktoré správny súd v jeho veci odmietol závery vyslovené vo veci sp. zn. 1 Sžso 7/2009; najvyšší súd v jeho veci uviedol svoje právne posúdenie bez toho, aby dostatočne odôvodnil, ako k nemu dospel. Ústavne nekonformným spôsobom sa najvyšší súd vysporiadal aj s otázkou záväznosti potvrdenia Slovenskej advokátskej komory č. 7/2010-JUDr. De/Ma z 27. mája 2010, z ktorého je zrejmé, že sťažovateľ od 11. februára 2009 nie je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa zákona o sociálnom poistení, pretože názor vyslovený najvyšším súdom je v priamom rozpore so znením § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii.

Sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 sťažovateľ odôvodnil tým, že najvyšší súd neodstránil stav, ktorý nastal nezákonným predpísaným príspevkov a poistného zo strany Sociálnej poisťovne. Sťažovateľ očakáva, že Sociálna poisťovňa pristúpi k vymáhaniu predpísaného poistného a príspevkov a takto dosiahne vymożenie prepísaných súm.

K sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ okrem iného pripojil aj vyjadrenie Slovenskej advokátskej komory č. 7/2009-JUDr. Pp/Ma z 9. marca 2009, jej list č. 7/2010-JUDr. De/Ma z 27. mája 2010, ako aj fotokópiu rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010.

Najvyšší súd sa na výzvu ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním č. k. K 4/2012 -67 doručeným ústavnému súdu 30. januára 2013. Navrhol, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel, pretože napadnuté rozhodnutie nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a v danom prípade preto nemohli byť sťažovateľom označené základné práva porušené nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva. Uviedol, že predmetom súdneho konania bolo preskúmanie zákonnosti a postupu žalovanej o predpísaní poistného na nemocenské poistenie, starobné poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, poistné na invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity v celkovej sume 538,20 € za obdobie mesiacov júl 2009 až december 2009. Poukázal na to, že v zmysle § 250j ods. 1 OSP súd preskúmava rozhodnutie a postup správneho orgánu v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe, teda v medziach žaloby, pričom sťažovateľove námietky smerovali ku skoršiemu právoplatnému deklaratórnemu rozhodnutiu Sociálnej poisťovne zo 16. júla 2009 č. 704-3440151609-GC09/09-376 o tom, že mu nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 11. februára 2009. K samotnej výške predpísaného poistného za obdobie júl až december 2009 námietky sťažovateľ nemal a nenamietal ani skutočnosť, že by mu 30. júna 2009 zaniklo sociálne poistenie podľa § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, a teda že by jeho príjem z podnikania za rok 2008 nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9 zákona o sociálnom poistení. Otázka zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia k 11. februáru 2009 bola právoplatne vyriešená rozhodnutím Sociálnej poisťovne zo 16. júla 2009 č. 704-3440151609-GC09/09-376, proti ktorému sťažovateľ odvolanie nepodal. Ako ďalej uviedol najvyšší súd, v napadnutom rozhodnutí sa vysporiadal so všetkými námietkami sťažovateľa a poukázal na obsah napadnutého rozhodnutia. Pokiaľ ide o potvrdenie Slovenskej advokátskej komory z 27. mája 2010, najvyšší súd poukázal na to, že toto potvrdenie bolo vydané až potom, čo Sociálna poisťovňa vydala svoje druhostupňové

rozhodnutie (7. apríla 2010), v čase rozhodovania Sociálnej poisťovne preskúvaným rozhodnutím potvrdenie ešte neexistovalo, a preto nemohlo mať ani vplyv na jeho súdny prieskum. Podľa názoru najvyššieho súdu toto potvrdenie v konaní vo veciach sociálneho poistenia by bolo len jedným z dôkazov ako potvrdenie inej fyzickej alebo právnickej osoby (§ 196 ods. 1 zákona o sociálnom poistení), a teda podkladom na rozhodovanie Sociálnej poisťovne. Rozhodnutie Sociálnej poisťovne je výsledkom rozhodovacej činnosti podľa zákona o sociálnom poistení, čomu kvalitatívne nemôže a ani nezodpovedá potvrdenie Slovenskej advokátskej komory vydané podľa § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii, ktoré nie je výsledkom rozhodovacej činnosti správneho orgánu. Vzhľadom na to, že predmetom súdneho prieskumu, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu, bolo rozhodnutie Sociálnej poisťovne o predpísaní poistného a príspevkov za druhý polrok 2009, k ostatným námietkam sa najvyšší súd nepovažoval za potrebné vyjadriť, keďže tieto námietky sa týkali skoršieho právoplatného deklaratórneho rozhodnutia Sociálnej poisťovne o tom, že sťažovateľovi nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 10. februára 2009.

Sťažovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 29. novembra 2012 oznámil, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania. S rozhodnutím ústavného súdu bez ústneho pojednávania vyslovil svoj súhlas aj najvyšší súd (v podaní doručenom ústavnému súdu 30. januára 2013).

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky

otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia z uvedených hľadísk.

Sťažovateľ v sťažnosti porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 odôvodnil najmä tým, že najvyšší súd aplikoval ústavne nekonformným spôsobom ustanovenie § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení a s tým súvisiace ustanovenia zákona o advokácii, keď dospel na ich základe k záveru, podľa ktorého pre vznik povinného nemocenského a dôchodkového poistenia advokáta vykonávajúceho advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, teda v jej mene a na jej účet, a pre záver o tom, že takýto advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou, je rozhodujúci jeho zápis v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou. Neuviedol však dostatočné dôvody, ktoré ho k takémuto záveru viedli. Ďalšími dôvodmi porušenia týchto práv malo byť nevysporiadanie sa najvyššieho súdu s argumentáciou v odlišnom rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu v obdobnej veci a ústavne nekonformný výklad ustanovenia § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii.

Najvyšší súd rozsudok sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 odôvodnil takto:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v rozsahu odvolania v medziach žaloby, v súlade s § 250ja ods. 2 OSP bez pojednávania a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu nie je možné vyhovieť.

Námietky, ktorými žalobca v odvolaní spochybňuje rozsudok krajského súdu boli v zásade zhodné s námietkami, ktoré žalobca uplatňoval už v konaní na súde prvého stupňa. Podľa názoru najvyššieho súdu už správny orgán a následne aj krajský súd ako súd prvého stupňa sa s týmito námietkami žalobcu vysporiadali, pričom odvolací súd už vyslovený argumentáciu považuje za relevantnú, výstižnú a dostatočnú. Žalovaný ako aj krajský súd podrobne odôvodnili, prečo žalobca, ktorý od 11. februára 2009 vykonáva činnosť advokáta ako spoločník a zároveň konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným poskytujúcej advokátske služby podľa § 15 zákona o advokácii, je naďalej SZČO, pričom bolo

dostatočne zrozumiteľne a jasne ozrejmene, že v danom prípade nedošlo k zániku povinného sociálneho poistenia podľa § 21 zákona o sociálnom poistení. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením rozsudku krajského súdu a na zdôraznenie jeho správnosti doplnil, že § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení vymedzuje pojem SZČO na účely tohto zákona a upravuje tak aj postavenie advokáta, ktorý má oprávnenie na vykonávanie advokátskej činnosti. Vymedzenie SZČO podľa § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010 je odvodené od samotného oprávnenia vykonávať advokáciu ako takú. Nositeľom tohto oprávnenia môže byť len subjekt, ktorému toto oprávnenie bolo udelené. Len advokát (fyzická osoba) je zapísaný v zozname advokátov, hoci zákon mu následne umožňuje, aby právne služby poskytoval napríklad aj prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným. Je len jedno oprávnenie na vykonávanie advokácie a je udeľované výlučne advokátovi a bez ohľadu na formu výkonu advokácie. Práve od statusu advokáta, ktorému takéto oprávnenie bolo udelené, teda nie od konkrétnej formy výkonu advokácie, sa v zmysle § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení odvíja postavenie SZČO. Žalobcovi oprávnenie na vykonávanie činnosti ako také ani v dôsledku zmeny formy výkonu advokácie, nezaniklo. Je len osobitným zákonom limitovaný v tom, že túto činnosť nemôže súčasne vykonávať samostatne, keď si sám zvolil, že advokátske služby bude poskytovať prostredníctvom s. r. o. Žalobcovi po celý čas status advokáta zostáva, je zapísaný v zozname advokátov, ktorý SAK vedie, svoje profesijné označenie je povinný podľa zákona o advokácii používať aj v prípade, že právne služby poskytuje prostredníctvom združenia, verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným a až k nemu následne pripája meno združenia alebo obchodné meno spoločnosti. Žalobca sa preto mylne domnieva, že ako konateľ „advokátskej“ spoločnosti nie je už SZČO a že v dôsledku nemožnosti súčasného výkonu advokácie ako fyzická osoba, došlo aj k zániku jeho oprávnenia.

Rovnako ako žalobcovi napriek zmene formy výkonu advokácie zostal zachovaný status advokáta podľa zákona o advokácii, zostal mu zachovaný aj status SZČO pre účely zákona o sociálnom poistení. Tak ako žalobcovi ako SZČO povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zo zákona vzniklo od 01. 07. kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jeho príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho

základu podľa § 138 ods. 9 zákona o sociálnom poistení, zanikne mu zo zákona 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý tento príjem nebude prevyšovať uvedený násobok vymeriavacieho základu. V danej právnej veci bol pre určenie vymeriavacieho základu žalobcu ako povinne nemocensky a dôchodkovo postenej SZČO rozhodujúcim obdobím rok 2008, za ktorý žalobca vykázal v daňovom priznaní k dani z príjmov fyzickej osoby príjmy zo samostatnej zárobkovej činnosti a preto mu v zmysle ustanovenia § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení vzniklo za obdobie od 1. júla 2009 do 30. júna 2010 povinné nemocenské a dôchodkové poistenie.

Námietku žalobcu, že ustanovenie § 71 ods. 2 písm. k/ zákona o advokácii je nutné chápať ako zákonné zverenie právomoci Predsedníctvu SAK rozhodovať aj o skutočnosti, ktorá osoba zo špeciálne úzko vymedzenej skupiny osôb, a to advokátov, je alebo nie je SZČO v zmysle zákona o sociálnom poistení, odvolací súd nepovažoval za dôvodnú. Odvolací súd zdôrazňuje, že rozhodovanie o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch zákon zveruje do vecnej pôsobnosti pobočky Sociálnej poisťovne. Vzhľadom na uvedené potvrdenie SAK ako samosprávnej stavovskej organizácie, nemá vplyv na zánik oprávnenia žalobcu vykonávať advokáciu samostatne a tým na zánik povinného nemocenského a dôchodkového poistenia.

Pokiaľ žalobca poukazoval na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso/7/2009, odvolací súd uvádza, že v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu ide o ojedinelé rozhodnutie. V tejto súvislosti dáva do pozornosti aj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. I. ÚS 290/2010-8 zo dňa 7. septembra 2010, kde v obdobnej veci už bola riešená otázka základných práv advokáta v súvislosti s aplikáciou práva sociálneho zabezpečenia na zánik a trvanie účasti SZČO na povinnom poistení. Aj napriek tomu, že krajský súd sa konkrétne tejto námietke žalobcu vo svojom rozhodnutí nevyjadril, odvolací súd toto opomenutie nepovažoval za vadu, ktorá by mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia a s poukazom na vyššie uvedené rozsudok krajského súdu podľa § 219 ods. 1 a 2 O. s. p. ako vecne správny potvrdil.»

Ústavný súd sa najprv zaoberal tvrdeniami sťažovateľa, podľa ktorých týmto rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces v dôsledku ústavne nekonformného výkladu dotknutých

ustanovení. Ide o tieto ustanovenia zákona o sociálnom poistení (v rovnakom znení k 10. februáru 2009, ako aj k 1. júlu 2009):

Podľa § 3 písm. a) bodu 2 zákona o sociálnom poistení zárobková činnosť podľa tohto zákona je na účely nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia... činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby, z ktorej je povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená.

Podľa § 14 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení povinne nemocensky poistení sú... samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9.

Podľa § 15 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení povinne dôchodkovo poistení sú... samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá je povinne nemocensky poistená.

Podľa § 128 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení poistné na nemocenské poistenie platí... povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba.

Podľa § 128 ods. 2 písm. c) zákona o sociálnom poistení poistné na nemocenské poistenie platí... povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba.

Podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy... b) samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení, a samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. c) odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak od tohto dňa podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c).

Podľa § 5 (nazvanom Samostatne zárobková činná osoba) písm. c) zákona o sociálnom poistení samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá... c) má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu..., pričom osobitným predpisom je v zmysle odkazu č. 19 napríklad zákon Slovenskej národnej rady č. 132/1990 Zb. o advokácii v znení zákona č. 302/1999 Z. z., zákon Slovenskej národnej rady č. 129/1991 Zb. o komerčných právnikoch v znení neskorších predpisov.

Ako vyplýva z citovaných ustanovení, poistné na nemocenské poistenie je povinná platiť povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba [§ 128 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení] a poistné na nemocenské poistenie povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba [§ 128 ods. 2 písm. c) zákona o sociálnom poistení]. Povinne nemocensky poistenou je samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9 [§ 14 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení], pričom vo veci sťažovateľa splnenie týchto podmienok je potrebné posudzovať k 1. júlu 2009. Ako vyplýva z uvedeného, povinnosť platiť poistné na nemocenské a dôchodkové poistenie vzniká iba za súčasného splnenia podmienky výšky definovaného príjmu za rozhodné obdobie a skutočnosti, že daný subjekt je samostatne zárobkovo činnou osobou. Keďže sťažovateľ nespochybňuje správnosť záveru správnych orgánov o tom, že v roku 2008 dosiahol príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu, je potrebné sa zaoberať ďalej iba definíciou samostatne zárobkovo činnnej osoby. Tou je (okrem iného) fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, v tomto prípade na výkon advokácie [§ 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení]. Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku oprávnenia na výkon advokácie (§ 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení).

S ohľadom na uvedené je potrebné zaoberať sa pojmami „fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie advokácie“, resp. „fyzická osoba, ktorej oprávnenie na vykonávanie advokácie zaniklo“, a to z hľadiska, či ich ústavne konformnému výkladu zodpovedá prístup, podľa ktorého je takouto osobou každý advokát zapísaný do zoznamu advokátov už len z dôvodu jeho zápisu v zozname advokátov (a prestáva takouto osobou byť iba jeho vyškrtnutím zo zoznamu advokátov), alebo taký výklad, podľa ktorého takouto osobou nie je (alebo ňou prestáva byť) advokát, ktorý vo vlastnom mene nie je oprávnený advokáciu vykonávať, hoci je síce zapísaný v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou (napr. aj z dôvodu, že vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným zapísanej do zoznamu spoločností vedenom Slovenskou advokátskou komorou [§ 12 ods. 2 a § 71 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii].

Podľa § 1 ods. 2 zákona o advokácii výkon advokácie je zastupovanie klientov v konaní pred súdmi, orgánmi verejnej moci a inými právnymi subjektmi, obhajoba v trestnom konaní, poskytovanie právnych rád, spisovanie listín o právnych úkonoch, spracúvanie právnych rozborov, správa majetku klientov a ďalšie formy právneho poradenstva a právnej pomoci, ak sa vykonáva sústavne a za odmenu (ďalej len „právne služby“).

Podľa § 2 ods. 1 zákona o advokácii advokátom je ten, kto je zapísaný do zoznamu advokátov, ktorý vedie Slovenská advokátska komora.

Podľa § 12 ods. 1 zákona o advokácii advokát môže vykonávať advokáciu

- a) samostatne,
- b) v združení spolu s inými advokátmi,
- c) ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti,
- d) ako komplementár komanditnej spoločnosti alebo
- e) ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným.

Podľa § 12 ods. 2 zákona o advokácii komora vedie zoznam združení podľa § 13, zoznam verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností podľa § 14

a zoznam spoločností s ručením obmedzeným podľa § 15; ustanovenia osobitného predpisu tým nie sú dotknuté.

Podľa § 71 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii predsedníctvo komory... vedie zoznam advokátov..., zoznam spoločností s ručením obmedzeným..., vykonáva v nich zápisy...

Podľa § 15 ods. 1 zákona o advokácii advokáti môžu na účel výkonu advokácie založiť spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorej predmetom podnikania je poskytovanie právnych služieb. Táto spoločnosť s ručením obmedzeným nesmie mať iný predmet podnikania, jej spoločníkmi a konateľmi môžu byť len advokáti a musí byť poistená...

Podľa § 15 ods. 2 prvej vety zákona o advokácii advokáti ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným vykonávajú advokáciu v mene a na účet spoločnosti.

Podľa § 15 ods. 6 zákona o advokácii advokát, ktorý vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne, v združení, ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti alebo komanditnej spoločnosti, alebo ako konateľ inej spoločnosti s ručením obmedzeným. Advokáti sa však môžu dohodnúť na dočasnom samostatnom poskytovaní právnych služieb v jednej veci alebo vo viacerých vopred vymedzených veciach, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.

Z týchto ustanovení je zrejmé, že spoločníkom a konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným založenej na účely výkonu advokácie môže byť iba advokát (§ 15 ods. 1 zákona o advokácii), pričom advokátom je ten, kto je zapísaný do zoznamu advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou (§ 2 ods. 1 zákona o advokácii). Advokáti ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným vykonávajú advokáciu v mene a na účet spoločnosti (§ 15 ods. 2 zákona o advokácii). Pritom platí, že advokát, ktorý vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne (§ 15 ods. 6 zákona o advokácii). S ohľadom na skutočnosť, že v priebehu konania pred správnym orgánom a správnymi súdmi nebolo preukázané, že by sťažovateľ postupoval podľa druhej vety § 15 ods. 6 zákona o advokácii, týmto

prípadoch sa nezaoberal ani ústavný súd a vychádzal z toho, že na sťažovateľa sa v celom rozsahu vzťahuje prvá veta tohto ustanovenia, teda že nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne.

Ako vyplýva z podanej sťažnosti, sťažovateľ tvrdí, že advokát – konateľ spoločnosti nie je „fyzickou osobou, ktorá má oprávnenie na vykonávanie advokácie“, pretože nie je oprávnený vykonávať advokáciu samostatne, resp. je „fyzickou osobou, ktorej oprávnenie na vykonávanie advokácie zaniklo“, pričom vychádza z toho, že rozhodujúce nie je to, či je v zozname advokátov zapísaný, ale to, či aj skutočne je ako fyzická osoba oprávnený poskytovať právne služby podľa § 1 ods. 2 zákona o advokácii, pričom svoj názor bližšie odôvodňuje poukazom na odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010, ktorý uviedol:

«... Najvyšší súd v predmetnej veci predovšetkým poukazuje na ust. § 5 písm. c/ zák. č. 461/2003 Z. z., ktoré je základom pre vyhodnotenie právnej situácie žalobcu vzniknutej zaslaním oznámenia žalovanej o zrušení poistenia zo dňa 9. 7. 2007...

... pre riadny výklad tohto ustanovenia je významné slovné spojenie „oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu“, z ktorého jednoznačne vyplýva, že nie len existencia tohto osobitného oprávnenia vo forme listiny alebo preukazu (tzv. formálny základ pre výkon platených činností), ale aj samotná faktická možnosť držiteľa tohto oprávnenia regulovanú činnosť vykonávať (tzv. materiálna stránka výkonu činnosti), tzn. možnosť reálne vykonávať advokáciu, sú podmienkami conditio sine qua non, bez naplnenia ktorých nie je možné hovoriť o samostatne zárobkovo činnej osobe v zmysle predpisov sociálneho poistenia.

... advokát spadá do kategórie samostatne zárobkovo činných osôb, lebo právny základ na charakteristiku „zárobkovo činný“ vychádza z prezumpcie skutočnosti, že neexistujú žiadne právne prekážky pre výkon konkrétnych činností, v danom prípade advokácie. Avšak zák. č. 586/2003 Z. z. súčasne vymedzuje dve základné prekážky pre výkon advokácie fyzickou osobou počas držby osobitného oprávnenia na výkon advokácie a to

- pozastavenie výkonu advokácie (§ 9 ods. 1 písm. a/ zák. č. 586/2003 Z. z.) a*
- postavenie konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným (§ 15 ods. 6 zák. č. 586/2003 Z. z.).*

Práve existencia týchto prekážok spôsobuje u advokáta – fyzickej osoby dočasný zánik oprávnenia na výkon advokácie, ktorého trvanie je podmienené časovou existenciou prekážky. Uvedená podmienenosť je daná prechodným (nie trvalým) charakterom hore uvedených zákonných prekážok, ktoré smerujú proti materiálnej stránke a nie proti formálnej stránke výkonu advokácie. Takýto dočasný zánik oprávnenia so všetkými jeho dôsledkami je nutné striktne odlišovať od inštitútu vyčiarknutia advokáta zo zoznamu (§ 7 zák. č. 586/2003 Z. z.), lebo vyčiarknutie advokáta zo zoznamu má za následok trvalý (v zmysle formálnom) zánik oprávnenia na výkon advokácie. ...

Zavinené nerešpektovanie uvedených znakov má relevantné právne následky, lebo je spojené so vznikom disciplinárneho previnenia advokáta a s nasledujúcou hrozbou možného uloženia disciplinárnych sankcií. ...

Za tejto právnej situácie sa žalobca snažil svojim podaním ukončiť ku dňu 30. 6. 2007 svoj sociálno-poistný vzťah so žalovanou ako samostatne zárobkovo činná osoba. ...

Ak potom ust. § 21 ods. 4 písm. b/ zák. č. 461/2003 Z. z. podmieňuje zánik povinného nemocenského a dôchodkového poistenia zánikom oprávnení samostatne zárobkovo činných osôb, tzn. v prípade advokáta zánikom oprávnenia na výkon advokácie, nie je možné pri aplikácii cit. ustanovenia § 21 ods. 4 písm. a/ prehliadnuť alebo opomenúť právne účinky podmieneného dočasného zániku oprávnenia na výkon advokácie v zmysle § 9 ods. 1 písm. a/ a § 15 ods. 6 zák. č. 586/2003 Z. z.

Preto je odôvodnené konštatovanie žalobcu podporené odborným stanoviskom Slovenskej advokátskej komory, že skutočnosti majúce svoj základ v prerušení výkonu advokácie alebo vo vstupe do funkcie konateľa advokátskej spoločnosti s ručením obmedzeným, musí advokát oznámiť žalovanej a súčasne, ak tieto prekážky samostatného výkonu advokácie pominú musí advokát túto skutočnosť opätovne oznámiť žalovanej (§ 228, najmä jeho odsek 3 zák. č. 461/2003 Z. z.). Následne je povinnosťou žalovanej k 30. 6. kalendárneho roka toto oznámenie vyhodnotiť vo vzťahu k ďalšej existencii povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia a vyvodiť z toho právne závery.

Je preto celkom právne irelevantný záver žalovanej, že rozhodujúcou skutočnosťou pre existenciu povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia v tomto prípade je iba existencia oprávnenia žalobcu na výkon advokácie, ktoré žalobcovi

bolo udelené 3. júna 1996. Ak by si konajúci súd v rozpore s výkladovým pravidlom „reduccio ad absurdum“ takýto záver osvojil, potom by potvrdil neželanú situáciu, že hoci by advokát v pozícii konateľa advokátskej spoločnosti s ručením obmedzeným nesmel vykonávať advokáciu samostatne (§ 15 ods. 6 zák. č. 586/2003 Z. z.) a z uvedeného dôvodu by bol bez príjmu (odmeny) za samostatný výkon advokácie, ak by aj tak mal počas výkonu funkcie konateľa advokátskej spoločnosti (prinajmenej prvý rok) uloženú povinnosť odvádzať poisťné na nemocenské a dôchodkové poistenie, čím by došlo k nezákonnému zásahu do vlastníctva chráneného čl. 20 ústavy.

Naopak zákon existenciu oprávnenia (vo formálnom zmysle) u advokáta, ktorý sa chce stať spoločníkom a súčasne konateľom advokátskej spoločnosti s ručením obmedzeným, vyžaduje iba v tom zmysle, že ide o nevyhnutnú podmienku na výkon tejto funkcie (§ 15 ods. 1 zák. č. 586/2003 Z. z.)...

Takisto je pre prejednávajúcu vec irelevantné, že žalobca v daňovom priznaní k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2006, ktoré bolo predložené pobočke žalovanej 28. 5. 2007 mal zachytené príjmy z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti. Tieto údaje slúžia za základ výpočtu odvodov poisťného iba v tom prípade, ak je u fyzickej osoby splnená základná podmienka sociálneho poistenia a to, že v zmysle predpisov sociálneho poistenia spĺňa predpoklady pre označenie za samostatne zárobkovo činnú osobu v súlade s § 128 ods. 1 a 2 zák. č. 461/2003 Z. z. Tento stav, ako už najvyšší súd hore odôvodnil, nenastal. ...

... argumentácia prvostupňového orgánu žalovanej, že „zmenou formy výkonu advokácie nezaniká postavenie advokáta ako samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c/ zák. č. 461/2003 Z. z. a tým ani povinné nemocenské a dôchodkové poistenia podľa § 21 ods. 4 písm. b/ cit zákona „nemá oporu v hore uvedených zákonných ustanoveniach“.»

Sťažovateľ teda tvrdí, že ústavne konformný výklad pojmu „fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie advokácie“ pre účely § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení, je taký, že takouto osobou nie je advokát vykonávajúci advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, a to z dôvodu, že takáto osoba nemá oprávnenie na vykonávanie advokácie. Slová „mať oprávnenie“ na vykonávanie advokácie možno ústavne konformne podľa názoru sťažovateľa vykladať iba tak, že tento pojem je chápaný

materiálne, a nie formálne, to znamená, že nestačí na splnenie podmienky „mať oprávnenie“ iba byť zapísaný do zoznamu advokátov, ale musí existovať aj reálna možnosť vykonávať. To v prípade konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným, hoci je zapísaný v zozname advokátov, vylučuje § 15 ods. 6 zákona o advokácii. Potom aj pojem „fyzická osoba, ktorej oprávnenie na vykonávanie advokácie zaniklo“ treba vykladať tak, že ňou je práve takýto advokát – konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným.

Na rozdiel od sťažovateľa najvyšší súd v napadnutom rozsudku tieto pojmy vykladá tak, že rozhodujúci je zápis advokáta v zozname advokátov vedenom komorou (a potom už len jeho vyškrtnutie zo zoznamu advokátov), pričom zmena formy výkonu advokácie je bezvýznamná, a tento svoj výklad odôvodňuje tým, že nositeľom samotného oprávnenia vykonávať advokáciu ako takú je vždy len advokát (fyzická osoba), pretože je len jedno oprávnenie na vykonávanie advokácie a je udeľované výlučne advokátovi a bez ohľadu na formu výkonu advokácie.

Zatiaľ čo sťažovateľ za jediný správny výklad sporných pojmov považuje ich výklad z hľadiska materiálneho, najvyšší súd vychádza z jeho formálneho chápania.

Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu.

Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov

a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii.

V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom.

Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07).

Ústavný súd je toho názoru, že pri výklade uvedených pojmov (§ 5 a § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení) je potrebné uprednostniť výklad materiálny a dospieť k záveru, podľa ktorého „fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie advokácie“, je iba advokát, ktorý môže ako fyzická osoba pri samostatnom výkone advokácie skutočne právne služby klientom poskytovať a prijímať za nich ako fyzická osoba aj odmenu. „Fyzickou osobou, ktorá má oprávnenie na vykonávanie advokácie“, je teda iba advokát vykonávajúci advokáciu samostatne a iba v prípade ak nemá výkon advokácie pozastavený. Na tomto závere nič nemôže zmeniť ani skutočnosť, že aj advokát – konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným musí byť v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou zapísaný. Ako správne uviedol najvyšší súd – tento zápis je podmienkou na to, aby mohol advokát v mene a na účet iného subjektu (spoločnosti s ručením obmedzeným) advokáciu vykonávať. „Fyzickou osobou, ktorej oprávnenie na vykonávanie advokácie zaniklo“, je preto každý advokát, ktorý vykonával advokáciu samostatne a následne začal advokáciu vykonávať ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, pretože samostatne advokáciu vykonávať v takom prípade už nie je oprávnený, čo vyplýva priamo zo zákona o advokácii. K tomuto názoru dospel ústavný súd použitím metódy gramatického,

logického, ale najmä systematického výkladu sporných ustanovení zákona o sociálnom poistení v kontexte ustanovení zákona o advokácii tak, ako sú už citované.

Neobstojí preto z týchto dôvodov ani názor najvyššieho súdu (vyslovený rozsudkom sp. zn. 7 Sžso 27/2010 z 1. júla 2010, ktorý bol uverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 66/2012), podľa ktorého na účely zákona o sociálnom poistení treba advokáta zapísaného v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou považovať za povinne nemocensky a dôchodkovo poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu, a to bez ohľadu na skutočnosť, či advokátsku činnosť vykonáva ako advokát vo svojom mene alebo ako spoločník, prípadne konateľ právnickej osoby poskytujúcej služby advokácie.

Takto formulovaný názor totiž vychádza iba z formalistického výkladu dotknutých ustanovení, ktorý nezohľadňuje ich materiálnu podstatu, a tým ani zmysel a účel právnej úpravy.

Pre úplnosť je potrebné poukázať na ďalšie dva súvisiace aspekty tejto veci – chápanie následkov pozastavenia samostatného výkonu advokácie advokátovi pre jeho postavenie v systéme sociálneho poistenia a následnú zmenu právnej úpravy zákona o sociálnom poistení, ku ktorej došlo od 1. januára 2011 zákonom č. 543/2010 Z. z.

Ako je zrejmé z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 45/2010 z 28. septembra 2011 (uverejneného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 67/2012), z § 9 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii vyplýva, že od okamihu pozastavenia výkonu advokácie advokát už nie je oprávnený poskytovať právne služby, a teda nemá oprávnenie na vykonávanie činností podľa osobitného predpisu, ak je naďalej zapísaný v zozname advokátov; táto skutočnosť má za následok na účely zákona o sociálnom poistení, že od tohto okamihu nemožno advokáta považovať za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení. Ako vyplýva z uvedeného, aj v tomto prípade naďalej ide o advokáta, ktorý je v zozname advokátov vedenom komorou zapísaný, avšak zákon o advokácii nepripúšťa, aby poskytoval právne

služby klientom, obdobne ako v prípade zmeny formy výkonu advokácie rovnako nepripúšťa, aby advokát – fyzická osoba poskytoval právne služby samostatne. Aj toto rozhodnutie najvyššieho súdu je teda založené na materiálnom výklade sporných pojmov a upúšťa od prísne formalistického chápania oprávnenia vykonávať advokáciu patriaceho každému iba z dôvodu jeho zápisu v zozname advokátov.

Zákon o sociálnom poistení v znení zákona č. 543/2010 Z. z. od 1. januára 2011 obsahuje už odlišnú úpravu nielen § 5, ale aj § 21 ods. 4. Od 1. januára 2011 tieto ustanovenia znejú takto:

Podľa § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské a dôchodkové poistenie SZČO zaniká vždy dňom, od ktorého nie je oprávnená na výkon alebo prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. 2 a ods. 2 a 3. Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie SZČO, ktorá nemá oprávnenie na výkon alebo prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2, 3, zaniká dňom zrušenia registrácie podľa osobitného predpisu (tým je zákon o správe daní a poplatkov).

Podľa § 5 zákona o sociálnom poistení samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu [§ 31 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov, § 67 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov].

Ako vyplýva z týchto novelizovaných ustanovení, zákonodarca považoval v súvislosti s § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení za potrebné spresniť podmienky zániku povinného nemocenského a dôchodkového poistenia SZČO, pričom postupoval tak, že výslovne stanovil, že toto zaniká vždy dňom, od ktorého fyzická osoba nie je oprávnená na výkon alebo prevádzkovanie činnosti. Takto zákonodarca nahradil sporné „mať oprávnenie“ jednoznačným „byť oprávneným“, čo podľa názoru ústavného súdu

posunulo dikciu ustanovenia k jej materiálnemu chápaniu a potvrdzuje správnosť už uvedených úvah. Tomu nasvedčuje aj úprava § 5 zákona o sociálnom poistení.

Vo vzťahu k odôvodneniu rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 považuje ústavný súd za potrebné uviesť aj to, že ústavne nekorektný sa javí názor, ktorým bolo rozhodnutie odôvodnené a podľa, ktorého *„len advokát (fyzická osoba) je zapísaný v zozname advokátov... Je len jedno oprávnenie na vykonávanie advokácie a je udeľované výlučne advokátovi a bez ohľadu na formu výkonu advokácie.“*. Je síce pravdou, že spoločníkom a konateľom advokátskej spoločnosti s ručením obmedzeným môže byť iba ten, kto je zapísaný do zoznamu advokátov (ako na to na inom správne najvyšší súd poukazuje), avšak aj advokátske spoločnosti sú zapisované do zoznamu spoločností vedeného komorou, a to až po splnení zákonných podmienok [§ 12 ods. 2, § 71 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii]. Nemožno preto stotožňovať oprávnenie advokáta vykonávať advokáciu samostatne a oprávnenie spoločnosti vo vlastnom mene právne služby poskytovať, a tým vykonávať advokáciu, hoci na druhej strane zápis advokáta v zozname advokátov je jednou z podmienok na zápis spoločnosti do zoznamu spoločností vedenom komorou.

Pokiaľ preto sťažovateľovi po zmene formy výkonu advokácie nezostal zachovaný (v materiálnom slova zmysle) status advokáta podľa zákona o advokácii, nemohol mu zostať zachovaný ani status samostatne zárobkovo činnnej osoby pre účely zákona o sociálnom poistení.

S ohľadom na uvedené už len z týchto uvedených dôvodov došlo rozsudkom najvyššieho súdu k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to preto, že napadnutý rozsudok je založený na ústavne nekonformnej aplikácii jednoduchého práva.

Sťažovateľ však ďalej argumentuje aj tým, že k porušeniu týchto jeho práv došlo aj z dôvodu, že najvyšší súd odmietol vychádzať z potvrdenia Slovenskej advokátskej komory, z ktorého vyplýva, že sťažovateľ nie je samostatne zárobkovo činnnou osobou,

pričom tak postupoval výslovne proti zneniu právnej úpravy [§ 71 ods. 2. písm. k) zákona o advokácii].

Podľa § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii v znení od 1. septembra 2009 predsedníctvo komory... vydáva záväzné potvrdenie o forme výkonu advokácie podľa § 12 tohto zákona a o skutočnosti, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa osobitného predpisu.

Najvyšší súd dospel v tejto súvislosti k záveru, podľa ktorého (bez bližšieho odôvodnenia) *„rozhodovanie o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch zákon zveruje do vecnej pôsobnosti pobočky Sociálnej poisťovne. Vzhľadom na uvedené potvrdenie SAK ako samosprávnej stavovskej organizácie, nemá vplyv na zánik oprávnenia žalobcu vykonávať advokáciu samostatne a tým na zánik povinného nemocenského a dôchodkového poistenia.“*

Nepochybne správny je názor najvyššieho súdu, pokiaľ uvádza, že o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch patrí rozhodovanie do vecnej pôsobnosti pobočky Sociálnej poisťovne. To, že Slovenskej advokátskej komore bolo zverené vydávanie potvrdenia o tom, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa osobitného predpisu, však neznamená, že Sociálna poisťovňa nerozhoduje naďalej o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch. Znamená to iba toľko, že pri posudzovaní otázky, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou, je povinná vychádzať zo stanoviska Slovenska advokátskej komory, ostatné okolnosti rozhodujúce pre zánik povinného poistenia posudzuje Sociálna poisťovňa naďalej samostatne. Z uvedeného je zrejmé, že v prípade, ak Slovenská advokátska komora vydá záväzné stanovisko podľa citovaného ustanovenia, nemôže už z hľadiska Sociálnej poisťovne ísť v tejto otázke o „sporný prípad“ (čo je jedným z predpokladov a podmienkou vzniku právomoci rozhodovania Sociálnej poisťovne o zániku poistného vzťahu). Tieto závery vyplývajú zo vzťahu špeciality zákona o advokácii vo vzťahu k advokátom oproti zákonu o sociálnom poistení upravujúcemu otázky všeobecne. Záväznosť potvrdenia Slovenskej advokátskej komory je pritom vyjadrená priamo v normatívnom texte.

Ani tento záver však neznamená, že vo veci sťažovateľa mala Sociálna poisťovňa vychádzať z potvrdenia Slovenskej advokátskej komory, a to z dôvodu, že právomoc Slovenskej advokátskej komore vydávať potvrdenie o skutočnosti, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa osobitného predpisu, bola Slovenskej advokátskej komore zverená až novelou zákona o advokácii s účinnosťou od 1. septembra 2009, teda potom, ako vo veci sťažovateľa Sociálna poisťovňa rozhodla.

Nakoniec sťažovateľ odôvodňoval porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces rozhodnutím najvyššieho súdu v jeho veci aj tým, že najvyšší súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal so závermi a argumentáciou rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010, hoci sťažovateľ jeho dôvodmi argumentoval a poukazoval na ne. Najvyšší súd totiž v tejto súvislosti uviedol iba to, že v prípade tohto rozhodnutia „*v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu ide o ojedinelé rozhodnutie. V tejto súvislosti dáva do pozornosti aj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. I. ÚS 290/2010-8 zo dňa 7. septembra 2010, kde v obdobnej veci už bola riešená otázka základných práv advokáta v súvislosti s aplikáciu práva sociálneho zabezpečenia na zánik a trvanie účasti SZČO na povinnom poistení.*“. Potreba vysporiadať sa so známym rozhodnutím súdu v obdobnej veci (osobitne, ak ide o rozhodnutie najvyššieho súdu) z hľadiska jeho dôvodov, pokiaľ súd dospeje následne k opačnému názoru, je súčasťou požiadavky na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia zvlášť v situácii, keď účastník konania výslovne svoje odvolanie, o ktorom súd rozhoduje, odôvodňuje dôvodmi zhodnými s tými, ktoré sú uvedené v inom rozhodnutí. Pritom je nerozhodné, či v prípade iného súdneho rozhodnutia, na ktoré účastník konania poukazuje, ide o názor menšinový alebo väčšinový, významné je iba to, či ide o argumentáciu logickú a konzistentnú a túto požiadavku rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010 nepochybne spĺňalo. Pokiaľ najvyšší súd poukázal na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 290/2010-8 zo 7. septembra 2010, v tomto prípade ide jednak o rozhodnutie, ktorým nebolo konštatované porušenie alebo neporušenie práv sťažovateľa (iba neprijateľnosť jeho sťažnosti), ale najmä je významné to, že ak v tomto rozhodnutí ústavný súd riešil potrebu vysporiadať sa s rovnakým rozhodnutím najvyššieho súdu v prípade, v ktorom nebola objektívne daná možnosť súdu

takto postupovať, pretože bolo vydané iba bezprostredne pred rozhodovaním súdu, ktoré preskúmaval ústavný súd (bod 22 uznesenia ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 290/2010).

Ústavný súd konštatuje, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na uvedený záver už nebolo potrebné osobitne sa zaoberať namietaným porušením čl. 20 ods. 1 a čl. 35 ods. 1 ústavy a čl. 13 a čl. 14 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy, ktoré u boli sťažovateľa porušené, ústavný súd zrušil rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 21/2011 z 29. februára 2012 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom priebehu odvolacieho konania bude úlohou najvyššieho súdu znova posúdiť vecnú správnosť napadnutého rozsudku krajského súdu s ohľadom na zákonnosť rozhodnutí správneho orgánu a vo veci znova rozhodnúť takým spôsobom, ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho práva boli porušené, aj primerané finančné zadost'učinenie. Sťažovateľ si z tohto dôvodu

uplatňoval finančný nárok vo výške 3 000 € a dôvodil tým, že najvyšší súd neznemožnil Sociálnej poisťovni rozširovať o ňom údaj, že má dlh na poisťnom a príspevkoch.

Ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie nepriznal s poukazom na to, že za dostatočnú satisfakciu pre sťažovateľa považoval už len konštatovanie porušenia jeho základných práv týmto nálezom. Navyše, pokiaľ sťažovateľ argumentoval ďalším postupom Sociálnej poisťovne voči sťažovateľovi, ktorým došlo k zverejneniu údajov o jeho dlhu, poskytnúť ochranu pred takýmto konaním Sociálnej poisťovne nepatrilo najvyššiemu súdu v ním rozhodovanej veci sťažovateľa. Nároky tohto druhu si musí sťažovateľ uplatňovať v samostatnom a konaní, a to proti pôvodcovi zásahov tvrdených sťažovateľom.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa. S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 323,50 € tak, ako si ju sťažovateľ uplatnil (2 úkony právnej pomoci po 127,16 €, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, sťažnosť a 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 7,63 €, zvýšené o DPH), ktorú zaviazal najvyšší súd zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2013